

Dubblett

ACC. N:R M. 2

Min Mor berättar, Caroline Malmgren, född 1859
i Stora Köpinge.

Söndagsbarn ansågs för lyckobarn. Torsdagsbarn
kan se allting. Födda med segerhuva hava mycken tur. Denna seger-
huva skall hållst gömmas (Rödhåriga anses vara ilmariga, hatiga).

Då jag var liten var där en gumma, som kunde
bota alla sjukdomar hon hette Cissila Lars. De som mötte henne
kunde hon bringa otur. De fingo vända hem igen. Kom hon in då de
kärnade smör, så blev där inget smör. Då någon retade henne kunde
hon stanna hästarna då de voro ute och körde och göra så korna ej
kunde mjölka.

Skatan bådär främmande Uggleskrik betyder döds-
fall.

Man tog två blommor av taklöken (kärleksört)
och placerade dem uppe vid taket. Man gav dessa två blommor namn
en gosse och en flicka man ville se om de fingo varann. Vände
blommorna efter en tid sig mot varann blevo dessa två gifta. Vände
de sig från varann blev det inget av med äktenskapet.-

Då man luktar på en pion säges det att man kan
få kräfta i näsan. - Ambrott, kärvel och mynta användes till att
meja på golvet med. Häskoblad (hästhovsörstens blad) användes till
att lägga på sår, bensår. Koka grankvistar i vatten en kvarts tim-
ma sedan silas grenarna ifrån Vattnet användes sedan för värk el-
ler ömma fötter. Kunde tvätta eller hålla fötterna i vattnet ett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Söndags-
barn, tors-
dagsbarn,
segerhuva

Trollkäring.
(Cissila
Lars)

2

Skatan o.
ugglan
varsla

Div. växters
användning

3

par gånger. Detta medel prövades på min bror, då han hade fått frost och värk i fötterna, medlet hjälpte.

"Trollasten" som ligger vid Stora Köpinge ute i en åker. Denna sten ligger på stempelare så en tre el. 5 människor kunna gå under den. Om denna sten berättas det att trollen dansade julafton och hade stor fest. Vi barn voro mycket rädda var gång vi skulle gå förbi denna sten. -

Nyårsdagen skall man ej betala ut pengar, utan i stället lägga en peng i varje hörn av rummet för att draga tur med sig.

Vid barndop skall barnet ha en peng på sig så blir det ej fattigt. Skall ha ett blad ur en bok, så får det ett läshuvud. Allt vad ett barn får göra innan det blir döpt, blir det duktigt i t.ex. spela, sy, el. d. -

Röka för trolldom 2 torsdagar i söndag el. 2 söndagar och 1 torsdag, på kvällen, 9 sorters rökelse.

(De sa' att de smidade ögat ut på den el. den.)

Om man bär en magnet på sig så skyddades man mot all trolldom.

Botar mataleda genom att dela med sig, tillsammans med en hund. Det första djur ett barn skall klappa skall vara en hund, ty då får barnet bra läksår.

Målesjuka (om man ej trivs) den mätes bort med en ullgarnstråd, som bindes på högre benet, de måler och spottar.

"Trollasten"

4

5

Bota skäver genom att taga jord på en gray och lägga det 6
under barnet allt tiggande. Om en havande kvinna blev skrämmd skulle
hon sticka sig i ringfingret och få tre droppar blod som man skul-
le själv förtära.

Man skulle väl stänga till rännstenshålet i stjärset så
att ej varulven kunde komma in och riva ihjäl en havande kvinna
för att själv bli fri.

Barnsängskvinna fick ej gå ut under bar himmel under 4 7
veckor. Ha stål i sängen, så ingen kan komma med ond fot, kunde
även sätta en synål över dörrposten. Barnets tyg fick ej hängas
ut under bar himmel innan modern blivit kyrktagen. Om de ej iakt-
togo det kunde de bliva sjuka.

Lägga glöder i badvattnet för att skydda sig mot troll-
dom. Om man klipper naglarna på barnet innan det är 1 år så dör
barnet då det är litet, man skulle bita eller knipa av naglarna.

Man skall undvika att uppkalla barnet efter någon levan-
de anhörig för då trivs ej den ena. Bölder för barnet om en havan-
de kvinna sitter på en kista.

Då min äldsta dotter föddes kunde nageln på högra fotens 8
stortå ej bliva på. Den gick av och den växte ut igen och fort-
satte så. Jag sökte läkare (doktor Asp). de kunde ingenting göra.
Då hände det en gång då jag var i en affär och kom att berätta om
detta och visste ej vad jag skulle göra. En gumma stod i närheten

och hade uppmärksammat vad jag sa. Hon kom bort till mig och sade, har frun ej sparkat till några glöder med foten innan barnet föddes. Jag drog mig då till minnes att jag en gång sparkade till ett par glöder som föllo ur kakelugnen, och tog sedan tag i skoen, ty jag var rädd det hade tagit eld i min sko som var en tygsko. Gumman sa att jag ^{då} skulle taga glöder och lägga i vatten. Detta vatten skulle jag sedan tvätta henne i tre gånger. Antingen två torsdagar och 1 söndag el. tvärt om, skulle göras tigande sedan solen gått ner. Vattnet förvarades under barnets säng. Då tvättningen skett tre gånger kastades det in i elden. Det var rinnande vatten som hämtades i en bäck sedan solen gått ner och togs mot strömmen. Jag gjorde som gumman sa, och resultatet blev att nageln blev sittande och flickans tå blev bra.

Man lärde barnen att gå genom att taga en handduk som man vek och lades under armarna på barnet och ledde det så. Man använde även gångvagnar. Ett fyrkantigt bord med fyra hjul i mitten som barnet ställdes i och så körde barnet själv.-

Var där hönsfjäder i den kudde, som låg under en döende, så lades där dit en annan kudde med gåsfjäder i el. tagel. Det var för att hönsen skulle vara mera seglivade. Då någon var död sattes en spegel för munnen för att övertyga sig om att den verkligen var död. Då den gamle Håkan Persson var dödlades både brännvinsflaskan med brännvin, (flat lomme-flaska) hans kniv, klockan

ACC. NR. M. 2

sådant som han var vid i De trodde han skulle sakna det och voro då rädda han skulle gå igen.

Julmat. Muljebrö=svart och fint bröd skars i skivor och lades i grytan.

På julafton var det ett långt bord med ljus i en lång rad på bordet. Maten bestod av: sylta, rödbetor, smör och bröd, lutfisk, gröt och kakor.

Påskmat: Lamm och färgade påskägg.

Lejonbruden.

I skimrande bruddräkt
så vit som snö,
Djurvaktarens dotter den
blomstrande mö.
Hon tvingas att giva
en främling sin hand, #
i morgon går färden till främmande land.
Men sorgsen hon går sig
till lejonets bur,
att säga farväl till
sitt älskade djur.
Hon sätter sig neder
där förr hon varit van,

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

11 ARKIV

12

13

ACC. NR M. 2

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

13 ARKIV

Hon linder sin arm
kring den gyllene man.

Barndomens dagar jag minns dem ännu
Då jag var liten och liten var du.
De flytt, du ej mera vid leksysters fot
för att ta hennes smekning emot.

14

Det reser sig häftigt i fängslande bur,
Vill flickan försvara men vet inte hur
Hit med en bössa den ynglingen skrek.
En kula skall ända din blodiga lek.

Ett rytande skallar, barmhärtige Gud,
I stycken det djuret den främlingens brud.

Det lade sig stilla med nedslaget mod.
Med bleknande likhet och väntar till slut,
Den kula som dödar mördarens bröst.

Sången om lejonbruden sjöngs för en 50 à 60 de
år sedan och sägnen gick att det var en djurtämjare som uppfostra-15
en lejonunge samtidigt med sin lilla dotter.

Då flickan blev stor och skulle säga farväl
till lejonet då hon skulle gifta sig. Hon gick in till lejonet i

buren som hon brukade att göra. Fästmannen stod utanför. Då flickan skall gå, reste lejonet sig och lade sig förr dörren. Mannen skulle då skjuta lejonet, men lejonet rev då flickan i stycken.

Alprosen

16

Uppå alpens högt belägna spira dit ej någon mänsklig fot kan gå, sägs alprosen sina stänglar vira. Uppå bergets högtbelägna topp.

men i dalen växte och en lilja, lika skön som alpens fagra ros. många friare till henne kommo alla ville äga dalens ros.

men hon svarte ingens mö jag bliver, förrän ni mig först ett löfte ger. "et är att ni mig en alpros giver.

En enda blott jag fordrar icke mer.

Kuno klättrar på bergets klippa tills han kom där blomman slagit rot.

Hans ena hand var blott en blomsterknippa,

Och mot en torva stödde han sin fot.

Men han ropar då han störtar neder "Min Gud jag faller låt mig inte dö."

Och hon ropte: Oh ve, nu har jag själv förspillt livet på den jag älskade. I dalen lågo blott hans kläder. Och hans rysligt sönderslagna kropp.

ACC. NR M. 2LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

17 ARKIV

Hennes fader kom ju och till stället
men döden då förent dem båda två.
Hela byn med honom tårar fällde
Till brudpar döden gjorde dem ändå.

Då jag var liten och mor satt och spann sjöng hon så här: 18
Ingen dyrk och inga nycklar kan upplösa detta bröst.

Ingen människa finnes på jorden, som kan giva mig någon
tröst.

Du som har mitt hela hjärta, Du som utgör all min fröjd.
Kom och lindra nu min smärta,
utan dig är jag ej nöjd.

När som himlens klockor klämta, Och sista slaget de slå,
Ack, ack om jag med dig finge följa, Och i himlen med
dig gå.

Detta är ett par sånger som Far brukade sjunga.

Dottern min och dottern fin hon gav sig ut för att tjäna, 19
Hopp fallera

Och när hon hade tjänat en tid så började hon att blekna
hopp fallera, hoppa fallera,
så började hon att blekna.

Min plog, min spade i min hand, kom svärd och bajonett.
Jag går att slåss för kung och land.
Och skaffa Sverige rätt.
Är jag för ung har jag ej mod försök om jag är svag.
Jag köper ej en annans blod
mitt eget vågar jag.

En barnsång.

Ekorren skulle i ängen slå med sina fyra drängar.
Efter kom ugglan med utslaget hår
å räfsar i strängar,
Ulven lässte, sparven drog
och lille kisspussen han körde.

Vid spinnrocken sjöng man:

Rocken surrar, lampan brinner
Vinterkvällen är så lång
Hej sjung hopp fallelalala,
hej sjung hopp fallelalala.
Denne veckan som så många
söndag blir det snart igen.
Då får jag till kyrkan gånga

ACC. NR M. 2

och träffa där min lilla vän.

Hej tjung hopp fallelalala

Hej tjung hopp falle lalala.

Dessa sånger hörde jag sjungas för en 50
år sen.

Min Far berättar född 1850 i Leckalänge by.

Fastlagsmåndag slogo vi alltid katten ur tunnan, samlades 21
på gården där som skulle vara gille, utklädde som till maskerad.

I tunnan var en flaska el. d. Redo sedan runt
och slogo med yxor, klubbar tills tunⁿ gick i sönder, sedan red
vi hem igen. Det var musik hela tiden även då vi reste dit o.
hem. Åto middag i gillesgården, sedan dansades till ljusan dag.

Till julafton, nyårsafton, trettonafton sprang vi och
skjöt på gårdarna. Vi tyckte det var roligt att skrämma dem. Vi 22
voro ofta utklädda till trettonafton.

Då det var bröllop, stodo de alltid och sköt vid bröllops-
gården hela natten. De som ej voro bjudna. Ju värre man kunde
skjuta ju roligare var det. Dagen efter lågo de i gropen och sköt
då hästarna kom.

Dubblett

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

20 ARKIV

Horskärror var det värsta de kunde skrämra med. De knarra så förskräckligt.

Dessa horsakärror gjorde vi själva av trä.

Teckning: Horsakärra. Jämte beskrivning.

Se originalet sid. 23.

Annandag jul vid 3 ä 4 tiden på morgonen sprungo vi in i ladugårdarna och rensade rent under kreaturen. Sedan gick vi in på gården och sköt. Ägaren skulle då försöka ta fatt dem och bjuda dem på mat och bränvin. Roligast om de kunde komma undan ägaren och han ej fick veta vem det var.

På jul-nyårs-och trettondeafton var det alltid sed att då drängarna hade gjort rent hos djuren och allt var i ordning, merendels vid tretiden gingo de fram på gården och sköt. -

Julgranar förekommo ej men halmkronor el. kronor av svinborst.

Julmat: Lutfisk, sylta, rödbetor, gröt, kakor.

Den minste vektepågen skulle alltid bjudas med till julafton och han skulle läsa bordsbönen från och till bordet.

Smör, bröd, ägg m.m. gav man till skoläreren. Lillejulafton skulle alltid psalmerna läsas upp för läreren; jul- och nyårspsalmer.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
22 ARKIV

*skänkt av hustrun
vid föreläsning*

23

24

25

Man brukade sätta in en julagubbe i stugan och så sköt man och sprang sin väg. Då de fingo se gubben, sprang de och satte den till någon annan. 25

Varannan söndag under hela året gick man i kyrkan.

Natten den sista april till 1 maj sjöng vi först maj - 26
"sätta maj uti ert tak"- Det var en grön kvist vad slag som hälst och stack den över dörren. Voro utklädda, hade korgar för bröd, ägg, smör, kött och bränvinskagge. Pingstafton tiggdes allt ihop. Pingstdag och annandagspingst strax på eftermiddagen dansades, åts och dracks till morgonen, så sov man ett par timmar, sedan dansades det igen.

Majstång var det alltid till pingstgillet. En stor stång med flägga uppe i toppen. Den var på gillesgården. Till midsommar hade vi skogsparti vid 1 el 2 tiden körde vi till skogen och drack kaffe där sedan dansade vi där ett par tim. Därefter körde vi hem och fortsatte dansa i gillesgården. - 27

Vid bröllop gav man alltid förr brudskänk. Då gästerna skulle gå. Gav alla männen, bruden en brudskänk bestående av pengar, då de sa adjö till henne. De gävo allt efter råd; i allmänhet de yngre mindre än de äldre. Denna sed blev bortlagd där i trakten år 1881.